

BİR EĞİTİMCİ VE ARAŞTIRMACI OLARAK İRFAN MURAT YILDIRIM

Orhan Aras

Özet

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları hocası olan İrfan Murat Yıldırım, Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nde yüzlerce öğrenci yetiştirmiş ve Türk Cumhuriyetleri, özellikle çağdaş Azerbaycan edebiyatı konusunda en fazla başvurulan makaleler yayınlamıştır. Ayrıca Türk edebiyatı dergiciliğinde kendi sahasında bir ilk olan "Kardeş Edebiyatlar Dergisi'nin kurucu ve yazarlarındadır. Ortak Türk edebiyatı ve ortak Türk dili sahasında önemli çalışmaları olan Dr. İrfan Murat Yıldırım 17 Mayıs 2024 yılında 61 yaşında vefat etmiştir.

Anahtar Kelimeler

İrfan Murat Yıldırım, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Azerbaycan edebiyatı.

Abstract

İrfan Murat Yıldırım, a lecturer in Contemporary Turkish Dialects and Literatures, has trained hundreds of students at Manisa Celal Bayar University and published the most frequently referenced articles on the Turkish Republics, especially contemporary Azerbaijani literature. He is also one of the founders and writers of the "Kardeş Edebiyatlar Magazine", which is a first in its field in Turkish literature magazine publishing.

İrfan Murat Yıldırım, who had important works in the fields of common Turkish literature and common Turkish language, passed away on May 17, 2024 at the age of 61.

Keywords

İrfan Murat Yıldırım, Contemporary Turkish Dialects and Literatures, Manisa Celal Bayar University, Azerbaijani literature.

Uzun bir eğitimcilik geçmişi olan Dr. İrfan Murat Yıldırım, on iki yıl Ege Üniversitesi'nde, üç yıl Varşova Üniversitesi'nde, dört yıl Kars Kafkas Üniversitesi'nde, 24 yıl ise Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nde dersler vermiş, çeşitli yüksek lisans ve doktora öğrencilerine danışmanlık yapmıştır. 17 Mayıs 2024 tarihinde Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nde görevi devam ederken hayata veda etmiştir.

Kısacık ömrüne yüzlerce makale ve onlarca kitap sığdıran İrfan Murat Yıldırım 1963 yılında serhat şehri Iğdır'ın Yayıcı Köyü'nde dünyaya gelmiştir. Iğdır'ın yüz yıl boyu Rus işgaline maruz kalması, o işgal yıllarındaki zulümlerden dilden dile aktarılan hadiseler onun çocuk ruhunda derin izler bırakmıştır. Çocukluğundan itibaren Iğdır yöresinde Aras Çayı'nın karşı kıyısı manasında kullanılan "O tay"ın varlığı, onun gözlerine Türkiye ile birlikte karşı tarafa da dikmesine de sebep olmuştur. Orta öğretimin Iğdır'da tamamlayan İrfan Murat Yıldırım Üniversite öğrenimin Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde bitirmiş ardından da yüksek lisans ve doktora öğrenimini ise Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında tamamlamıştır.¹

Onu daha öğrencilik yıllarında tanıyan Prof. Cengiz Alyılmaz, onun ölümünün ardından yazdığı "İki Elin Balası İrfan Murat Yıldırım" başlıklı makalede onun nasıl bir dost ve eğitimci olduğunu şöyle anlatmaktadır:

"İrfan Ağabey, zorlandığım, okulu bırakma noktasına geldiğim ilk aylarda bana âdeta özel dersler verdi. İlk günlerde zorlandığım Osmanlıca metinleri okumanın ve yazmanın inceliklerini öğretti. Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları ile ilgili derslerini 3. sınıfta alıyorduk ancak ben Kiril alfabesini ve Türk dünyasının önde gelen şahsiyetlerini İrfan Ağabey'in sayesinde henüz 1. sınıftayken öğrendim."²

İrfan Murat Yıldırım Ege Üniversitesi'nde yüksek lisans tezi olarak Prof. Dr. Yavuz Akpınar'ın yönetiminde "Ahmet Cevat (Hayatı ve Eserleri Üzerinde Bir Çalışma)" başlıklı çalışmayı; Doktora tezi olarak da yine Prof. Dr. Yavuz Akpınar'ın yönetiminde "Yusuf Vezir Çemenzeminli'nin Hayatı ve Edebî Eserleri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı çalışmayı hazırlamıştır.

Onun yüksek lisans ve doktora çalışması olarak ele aldığı konular Türkiye'de ilk bilimsel akademik çalışmalar olarak görülebilir.

İrfan Murat Yıldırım daha üniversite yıllarında Türkiye'de yayımlanan "Kardeş Edebiyatlar" dergisine omuz vermişti. Sovyetler Birliği ve İran'daki Türk edebiyatı ile ilgilenenler için 1982 yılında yayın hayatına başlayan ve 45 sayı devam eden "Kardeş Edebiyatlar" dergisi aynen İsmail Gaspıralı'nın çıkardığı Tercüman gazetesi gibi bir görev üstlenmiş ve akademik

¹ Alyılmaz, C, "İki Elin Balası İrfan Murat Yıldırım", Bürküt Türk Dünyası Dergisi,3 (1) 6.2024

² Alyılmaz, C. "İki Elin Balası İrfan Murat Yıldırım," Bürküt Dergisi, Haziran 2024,s.14

dünyada da büyük yankılar yapmıştı. Prof. Yavuz Akpınar, Kardeş Edebiyatlar Dergisi'nin o dönemde Sovyetler Birliği içerisindeki Türkler üzerinde de tesirleri olacağı düşüncesindeydi:

“Eğer biz Kardeş Edebiyatlar vasıtası ile Türkmen, Özbek, Balkan Türklerinin edebiyatını, medeni hayatını öğrenirsek onlar da bu dergi vasıtası ile bizim edebiyatımızı öğrenirler...”³

İrfan Murat daha öğrenciyken, Prof. Yavuz Akpınar, İbrahim Bozyel, Zeynelabidin Makas gibi seksenli yıllarda Türk dünyası edebiyatını bilen bilim adamlarıyla yol yoldaşlığı yapmış ve dergi için yazılar kaleme almıştı.

Kardeş Edebiyatlar dergisi Prof. Yavuz Akpınar'ın deyimiyle demir perdenin ötesine kültürel bir gedik açmıştı.⁴ Artık 1970'li yıllardan itibaren başlayan politik yumuşama sayesinde Türkiye ile diğer Türk yurtlarıyla yeniden yakınlaşma ve kültürel çalışma Yavuz Akpınar, İrfan Murat gibi akademisyenlerin öncelikli çalışma alanları olmuştu.

İrfan Murat Yıldırım'ın daha öğrenciyken 1983 yılında Kardeş Edebiyatlar dergisi için kaleme aldığı “Azerbaycan Edebiyatına Tarihine Bir Bakış” çalışması onun gelecekteki akademik çalışmasının yönünü de belirleyecekti.

Şehriyar, Ahmed Cevad, Memmed Aslan ve sonrasında modern Azerbaycan edebiyatı üzerine makaleler kaleme alan İrfan Murat Yıldırım belki de bir kaderin cilvesi olarak 20 Ocak 1990 Bakü'deki katliama da şahitlik edecek ve hemen akabinde şair Gabil'in “Gara Yanvar” mersiyesini Türkiye'de yayınlatacaktır .20 ocak katliamının Türkiye'de ve dünyada daha iyi anlaşılabilmesi için çeşitli mitingler, sempozyumlarda aktif yer alan İrfan Murat, üniversitedeki yüksek lisans ve doktora çalışmaları sırasında Azerbaycan edebiyatını odak noktası olarak alacaktır. Bu konuda peş peşe makaleler yayınlayan İrfan Murat, yine Yavuz Akpınar ve Sabahattin Çağan'la birlikte “Azerbaycan Cumhuriyet,” “İran Türkleri,” Kafkasya Türkleri”, “Kafkasya'dan İstanbul'a Hatıralar,” “Selam Türkün Bayrağı”na gibi önemli kitap çalışmalarına katılacaktı.

Varşova Üniversitesi'ndeki görevi nedeniyle “Polonya'da Türkoloji Çalışmaları” konusunu ele alan ve yayınlayan İrfan Murat orada da Azerbaycan'la ilgili faaliyetleri aksatmıyor, Varşova'da arkadaşlarıyla birlikte “Hudaferin Köprüsü” dergisine yazılar yazıyor ve Azerbaycan edebiyatını, siyasi gidişini Avrupalılara anlatıyordu.

³ Karaca, N. Türk Dünyasının Yakın Dönem Öncü Kaynaklarından Kardeş Edebiyatlar Dergisi” Turkish Studies Social Sciences, Nisan 2019

⁴ Akpınar, Y. “Kardeş Edebiyatlar Üzerine”, özel arşiv

Azerbaycan bağımsızlık hareketi sırasında şiirleri, cesareti, mücadelesi ile bilinen şair Halil Rıza ile ilgili de çalışmaları olan İrfan Murat, onun “Halil Senin Sağlığı”na şiirini tahlil ederek Türk okuyucusuna ulaştırıyordu. Çağdaş Azerbaycan yazarlarından Yusuf Vezir Çemenzeminli'nin hikâyeleri üzerine Türkiye Araştırmalar Enstitüsü dergisinde on sayfalık bir makale yayınlayan İrfan Murat, Azerbaycan'daki basın çalışmalarını da iki makaleyle bilim alemine aktarıyordu.

Bakü'de, İzmir'de, İstanbul'da, Varşova'da, Den Haag'da Türkoloji ve özellikle Azerbaycan edebiyatı üzerine onlarca konferans ve sempozyuma katılan İrfan Murat Yıldırım öğrencilerini de bu çalışmalara yönlendiriyor ve yüz yıldan fazla birbirinden ayrı kalan bu iki ülke arasındaki kültürel bağlar daha çabuk tanışsın ve kaynaşsın diye çaba gösteriyordu. O, bir hoca olarak da Ümmühan Kayayurt, Asuman Gürman Şahin, Burak Akçay, Merve Çakırel gibi öğrencilerine tez konusu olarak Türkiye ve Azerbaycan'daki yazarların ve eserlerinin üzerinde çalışmaları için yönlendiriyordu.

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde uzun yıllar “Modern Türk edebiyatı” üzerine dersler veren İrfan Murat zaman zaman şiirler de yazan çok duygulu, güler yüzlü ve halkının sevgisini her şeyin üzerinde tutan vefalı bir insandı. Onun vefatı Türk dünyası, özellikle Türkiye'deki Azerbaycan edebiyatı için büyük bir kayıptır.

Kaynaklar

- 1.Alyılmaz, C, Bürküt Dergisi 3(1) 6.2024
- 2.Aras, O, ”Dostum İrfan Murat” Dibace.net, Haziran 2024
- 3.Budak, F. ”İrafn Hocamız da Gitti”, Yeşil İğdır,21 Mayıs 2024
- 4.Karaca, N. “Türk Dünyasının Yakın Dönem Öncü Kaynaklarından Kardaş Edebiyatlar Dergisi” Turkish Studies Social Sciences,Nisan 2019
5. Yalçın.E, “İrfan Murat Yıldırım Unutulmadı” İğdırpres, 21 Haziran 2024